

Jo Nesbø

De schim

Vertaald door Annelies de Vroom

2011

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

DEEL I

HOOFDSTUK 1

Het geschreeuw riep haar. Als geluidssperen doorboorde het alle andere geluiden van de avond in het centrum van Oslo: het gelijkmatige gebrom van auto's, het geluid van de sirene in de verte dat op en neer ging en de kerkklokken die daarnet vlakbij begonnen te luiden. Juist nu, 's avonds en als het nodig was tot zonsopgang, was ze op zoek naar eten. Overdag sliep ze met haar jongen in het nest. Tot ze weer op pad moest om voldoende eten te zoeken zodat ze melk kon produceren en haar jongen konden groeien. Groter konden worden. Hun eigen nakomelingen konden krijgen. Dat hoefde niet langer dan elf weken te duren. Ze draaide haar kop van links naar rechts. Niet dat ze veel zag, bruine ratten doen dat niet. Maar ruiken kon ze wel. En nu ging ze met haar neus over het vuile linoleum van de keukenvloer. Haar knaagdierhersenen registreerden en sorteerden de geuren bliksemsnel in drie categorieën: eetbaar, bedreigend en irrelevant voor overleving. De zure geur van grijze tabaksas. De zoete smaak van bloed op katoenen watten. De bittere stank van bier aan de onderkant van een kroonkurk van het merk Ringnes. Gasmoleculen van zwavel, salpeter en kooldioxide stegen op uit een metalen huls met plaats voor een loden kogel van het kaliber 9.18 millimeter, ook wel alleen Malakov genoemd, naar het pistool waar het kaliber oorspronkelijk aan was aangepast. Rook van een nog steeds smeulende peuk met geel filter en van zwart papier waarop de Russische rijksarend stond. Tabak kon gegeten worden. En daar: de lucht van alcohol, leer, vet en asfalt. Een

schoen. Ze rook eraan. En ze stelde vast dat deze niet zo makkelijk verteerbaar was als de jas in de kast, die naar benzine en het rottende dier rook waarvan die was gemaakt. Dus concentreerden haar knaagdierhersenen zich op de vraag hoe ze een opening konden forceren in wat voor ze lag. Ze had het al van beide kanten geprobeerd, getracht haar vijftientig centimeter lange en ongeveer een halve kilo zware lichaam erlangs te persen, maar dat was niet gelukt. Het obstakel lag op zijn zij met zijn rug tegen de muur en versperde het gat dat leidde naar het nest waarin haar acht pasgeboren, blinde, vachtloze jongen steeds harder schreeuwden om haar tepels. De vleesberg rook naar zout, zweet en bloed. Het was een mens. Een nog steeds levend mens: haar sensitieve oren vingen door het hongerige geschreeuw van haar jongen heen het zwakke geklop van het hart op.

Ze was bang, maar ze had geen keus. Haar knaagdierhersenen waren geprogrammeerd op het voeden van de jongen, dat was belangrijker dan de eventuele gevaren, alle andere instincten en de problemen. Dus bleef ze staan met haar neus in de lucht en wachtte tot er een oplossing zou komen.

De kerkklokken sloegen nu hetzelfde ritme als het mensenhart. Drie, vier...

Ze ontblootte haar knaagtanden.

Juli. Verdomme. Je kunt niet doodgaan in juli. Zijn het echt de kerkklokken die ik hoor of hallucineer ik door die verrekte kogel? Oké, dan is dit het eind. En wat maakt dat verdomme uit? Hier of daar. Nu of later. Maar verdiende ik het echt om in juli dood te gaan? Met het vogelgezang, het gerinkel van flesjes, het gelach beneden bij de Akerselv en die fuckings zomerlucht die door het raam naar binnen komt? Verdien ik het om op de vloer van een smerig junkiehol te liggen met een gat te veel in mijn lijf waar het allemaal uitloopt: het leven, de seconden, de flashbacks van hoe ik hier ben

beland? Al de kleine en grote dingen, die hele aaneenschakeling van toevalligheden en halfverkozen zaken: ben ik dat, is dit alles, is dit mijn leven? Ik had plannen, of niet? En nu is er een zak stof over, een grap zonder punchline, die zo kort is dat ik hem zou kunnen vertellen voor die verrekte klok stopt met slaan. O, die verdomde vlammenwerpers! Niemand heeft me verteld dat het zo fuckings pijn doet om dood te gaan. Ben jij daar, papa? Niet weggaan, nu niet. Luister, de grap gaat zo: ik heet Gusto. Ik ben negentien jaar geworden. Jij was een slechte kerel die een slechte vrouw heeft geneukt en negen maanden later floepte ik naar buiten en ik werd, nog voor ik 'papa' kon zeggen, naar een pleeggezin afgevoerd! En daar maakte ik zoveel kabaal als ik kon, maar zij trokken die wurgende deken van zorg alleen maar strakker om mij heen en vroegen me wat ik wilde hebben om rustiger te worden. Een fuckings softijsje? Ze begrepen verdomme niet dat types zoals jij en ik direct doodgeschoten moeten worden, vernietigd als ongedierte omdat we smerigheid en verval verspreiden en ons als ratten formeren als we de kans krijgen. Ze hebben het aan zichzelf te danken. Maar ze willen ook iets terug hebben. Iedereen wil iets terug hebben. Ik was dertien jaar toen ik voor het eerst in de blik van mijn pleegmoeder zag wat zij wilde hebben.

'Wat ben je knap, Gusto,' zei ze. Ze was de badkamer binnen gekomen waarvan ik met opzet de deur open had laten staan en de douche niet had opengedraaid waardoor ze niet gewaarschuwd werd door het geluid. Ze stond er precies een seconde te lang voor ze vertrok. En ik lachte want nu wist ik het. Want dat is mijn talent, papa: ik kan zien wat mensen willen hebben. Heb ik dat van jou, was jij ook zo? Nadat ze was vertrokken keek ik in de grote badkamerspiegel. Ze was niet de eerste die het had gezegd: dat ik knap was. Mijn lichaam was eerder dan bij de meeste andere jongens volwassen. Lang, slank en nu al brede schouders en gespierd. Mijn haar was zo zwart dat het glom, alsof al het licht gewoon weer-

kaatste. Hoge jukbeenderen. Brede, rechte kin. Een grote, gulzige mond, maar met lippen zo vol als van een meisjesmond. Bruine, gladde huid. Bruine, bijna zwarte, ogen. 'Bruine rat' had een van de jongens in de klas me genoemd. Heette hij geen Didrik? Hij wilde in elk geval later concertpianist worden. Ik was vijftien en hij zei het hardop in de klas. 'Die bruine rat kan niet eens fatsoenlijk lezen.'

Ik had gelachen en wist uiteraard waarom hij dat zei. Wat hij wilde hebben. Kamilla, op wie hij in stilte verliefd was, was niet zo heel in stilte verliefd op mij. Op een klassenfeest had ik even gevoeld wat ze onder haar truitje had. Dat was niet veel. Ik had het tegen een paar jongens gezegd en kennelijk had Didrik het gehoord en had hij besloten me uit de groep te treiteren. Niet dat ik het zo belangrijk vond om deel uit te maken van de groep, maar treiteren is treiteren. Dus ik ging naar Tutu van de motorclub. Ik had al wat hasj op school voor hen gedeald en ik legde uit dat ik respect nodig had als ik hun klusjes goed wilde doen. Tutu zei dat hij zich over Didrik zou ontfermen. Didrik weigerde later uit te leggen hoe hij het had klaargespeeld om twee vingers tussen de bovenste deurpost van de jongens-wc's te krijgen zodat hij zijn kootjes had gebroken, maar hij noemde me daarna nooit meer bruine rat. En, inderdaad, hij is later geen concertpianist geworden. Verdomme, wat doet het pijn! Nee, ik hoef niet getroost te worden, papa, ik heb een shot nodig. Slechts een laatste shot, dan zal ik deze wereld rustig en stil verlaten, dat beloof ik. Daar slaat de klok weer. Papa?

HOOFDSTUK 2

Het was bijna middernacht op Gardermoen, de luchthaven van Oslo, toen vlucht SK-459 uit Bangkok naar zijn toegewezen plek bij gate 46 taxiede. Gezagvoerder Tord Schultz remde zodat de Airbus 340 helemaal stilstond, waarna hij snel de kerosinetoevoer afsloot. Het metalen gejack van de jetmotoren nam in frequentie af tot een goedmoedig gebrom en stopte uiteindelijk. Tord Schultz keek automatisch naar de tijd, drie minuten en veertig seconden na touchdown, twaalf minuten voor op schema. De copiloot en hij gingen aan de gang met de shutdown-checklist en de parkinglist omdat het toestel de hele nacht zou blijven staan. Met alle spullen erin. Hij bladerde in de map met het logboek. September 2010. In Bangkok was het nog steeds regentijd en zoals gewoonlijk drukkend heet en hij had naar huis, naar Oslo, en de eerste frisse herfstavonden verlangd. Oslo in september. Er was geen betere plaats op aarde. Een ogenblik vergat hij dat zij het huis had gehouden en dat hij niet langer in Oslo woonde, maar er net buiten. Hij vulde de rubriek overgebleven brandstof in. Brandstofafrekening. Het was voorgekomen dat hij die moest verantwoorden. Bijvoorbeeld na vliegreizen uit Amsterdam of Madrid toen hij sneller had gevlogen dan economisch verantwoord was, duizenden kronen aan brandstof had verbruikt om het te kunnen halen. Ten slotte had zijn chef hem op het matje geroepen.

‘Wat halen?’ had hij gebruld. ‘Je had geen passagiers aan boord die *connecting flights* moesten halen!’

‘s Werelds punctueelste vliegtuigmaatschappij,’ had Tord Schultz mompelend de reclame geciteerd.

‘s Werelds fucking zuinigste vliegtuigmaatschappij! Is dat de enige verklaring die je kunt geven?’

Tord Schultz had zijn schouders opgehaald. Hij had immers niet kunnen zeggen hoe het zat, dat hij de brandstofsluizen had geopend omdat hij zelf iets moest halen. De vlucht die hij zelf moest halen, die naar Bergen, Trondheim of Stavanger. Dat het absoluut noodzakelijk was dat hij en niet een van de andere piloten die vlucht deed. Hij was te oud om iets anders tegen hem te kunnen doen dan schreeuwen en tieren. Hij had geen grote fouten gemaakt, de vakbond zorgde goed voor hem en het was nog maar een paar jaar voor hij *the two fives*, vijfenvijftig, had bereikt en met pensioen kon gaan. Tord Schultz zuchtte. Een paar jaar om dingen voor elkaar te krijgen, om te voorkomen dat hij zou eindigen als ’s werelds fucking zuinigste piloot.

Hij tekende het logboek, stond op en verliet de cockpit om de passagiers de rij parelwitte pilotentanden in zijn pilotenbruine gezicht te tonen. Een glimlach die hen zou vertellen dat hij mister Veiligheid zelf was. Piloot. Door zijn beroep was hij ooit iets geweest in de ogen van andere mensen. Hij had het gezien, hoe mensen, zowel vrouwen als mannen, zowel jonge als oude, op het moment dat het magische woord ‘piloot’ werd uitgesproken, automatisch heel goed naar hem hadden gekeken, ernaar hadden gezocht. Naar het charisma van een filmster, de jongensachtige charme van een gevechtspiloot, de koude precisie en daadkracht van een gezagvoerder, het superieure intellect en de moed die hem de natuurkundige wetten en de aangeboren menselijke angsten deden trotseren, de man die de mensheid naar huis bracht. Maar dat was nu allemaal lang geleden. De glans en de glamour waren verdwenen, er waren andere beroepen die de heldenrol hadden overgenomen. Nu zagen ze hem als de bus-

chauffeur die hij was en vroegen ze wat de goedkoopste vlucht naar Las Palmas kostte en waarom Lufthansa meer beenruimte had.

Verrek maar. Verrek allemaal maar.

Tord Schultz ging bij de uitgang naast de stewardessen staan, trok zijn rug recht en glimlachte, zei ‘*welcome back, Miss*’ in het Texas-Amerikaans dat ze hadden geleerd op de luchtmachtbasis in Sheppard. Hij kreeg een waarderend lachje terug. Kijk eens aan. Er was een tijd geweest dat hij al half een afspraakje voor een ontmoeting in de aankomsthal had met zo’n glimlach. En daar ook op was ingegaan. Van Kaapstad tot Alta. Vrouwen. Dat was het probleem geweest. En de oplossing. Vrouwen. Meerdere vrouwen. Nieuwe vrouwen.

En nu?

De haargrens trok zich onder zijn uniformpet terug, maar het op maat gemaakte uniform benadrukte zijn lange gestalte met brede schouders. Dat was de reden geweest dat hij op de vlieg-school geen gevechtspiloot mocht worden, maar eindigde als piloot van een Hercules, het werkpaard van het luchtruim. Hij had de mensen thuis verteld dat hij een paar centimeter te lang was, dat de cockpits van de Starfighter, de F-5 en de F-16 iedereen die geen dwerg was diskwalificeerde. De waarheid was dat hij de concurrenten niet had kunnen bijhouden. Zijn lichaam had de juiste maten gehad. Had altijd de juiste maat. Zijn lichaam was het enige wat kans had gezien om sindsdien in vorm te blijven. Al het andere was uit elkaar gevallen. Zijn huwelijk bijvoorbeeld. Zijn gezin. Zijn vriendschappen. Hoe was dat gebeurd? Waar was hij geweest toen dat gebeurde? Waarschijnlijk op een hotelkamer in Kaapstad of Alta, met cocaïne in zijn neus om de potentiedodende drankjes in de bar te compenseren terwijl zijn pik in een *not-welcome-back-Miss*-stand stond. Om te compenseren dat hij niets was en ook niets zou worden.

Tord Schultz' blik viel op een man die tussen de rijen stoelen op hem af kwam lopen. Hij liep met gebogen hoofd, toch stak hij boven de andere passagiers uit. Hij was slank en net als hij breedgeschouderd. Hij had kortgeknipt, blond haar dat als een borstel op zijn hoofd stond. Hij was jonger dan hij, zag er Noors uit, maar was geen toerist op weg naar huis, waarschijnlijk een expat. De lichte, bijna bruingrijze kleur was typerend voor blanken die lang in Zuidoost-Azië waren geweest. En het ongetwijfeld op maat gemaakte linnen kostuum drukte kwaliteit en ernst uit. Misschien een zakenman. Met een niet al te florerend bedrijf want hij reisde economyclass. Maar het waren niet het kostuum of de lengte geweest die Tord Schultz' aandacht hadden getrokken. Het was het litteken. Dat liep van zijn linker mondhoek bijna tot aan zijn oor als een lachende sikkels.

'See you.'

Tord Schultz schrok even, maar had geen tijd om de groet te beantwoorden voordat de man langs hem was gelopen en het vliegtuig had verlaten. De stem was ruw en hees en ook de bloeddorlopen ogen duiden erop dat hij nog maar net wakker was.

Het vliegtuig was leeg. Toen de crew als groep het vliegtuig verliet, zat het personeel dat het toestel zou schoonmaken al klaar in een busje dat geparkeerd stond op het platform. Tord Schultz stelde vast dat de kleine, gedrongen Rus ook tussen het schoonmaakpersoneel zat. Hij wisselde geen blik met hem, liet slechts zijn blik over de gele reflecterende hes gaan met het logo van de firma, Solox.

See you.

Tord Schultz herhaalde die woorden terwijl hij door de sluis naar het crewcentrum liep.

'Had jij niet zo'n boarding bag boven op deze?' vroeg een van de stewardessen terwijl ze wees naar Tords Samsonite koffer op

wieltjes. Hij herinnerde zich niet meer hoe ze heette. Mia? Maja? Hij had in elk geval ergens in de vorige eeuw tijdens een *stop-over* met haar gevrijd. Of misschien vergiste hij zich wel.

‘Nee,’ zei Tord Schultz.

See you. Zoals ‘tot ziens’? Of als ‘ik zie dat je me ziet’?

Ze liepen langs het dunne scheidingswandje bij de ingang van het crewcentrum, waar in theorie een duveltje in een doosje kon zitten in de vorm van een douanebeambte. In negenennegentig procent van de gevallen was de stoel bij het scheidingswandje leeg en hij was nooit – niet één keer in de dertig jaar dat hij voor de vliegtuigmaatschappij werkte – tegengehouden en gefouilleerd.

See you.

Zoals in ‘ik zie je wel’. En ‘ik zie wie je bent’.

Tord Schultz haastte zich door de deur van het crewcentrum.

Sergej Ivanov zorgde er zoals altijd voor dat hij als eerste uit het busje stapte toen ze stopten op het tarmac naast de airbus en hij sprintte de trap op naar het verlaten vliegtuig. Hij nam de stofzuiger mee de cockpit in en deed de deur achter zich dicht. Hij trok de latexhandschoenen aan, tot waar de tatoeages begonnen, wipte het voorste deel van de stofzuiger open en opende de kast van de gezagvoerder. Hij tilde de kleine Samsonite boarding bag eruit, opende het metalen deksel in de bodem en controleerde of de vier op bakstenen lijkende blokken van een kilo erin lagen. Toen schoof hij de tas de stofzuiger in, en duwde hem op zijn plaats tussen de slang en de grote stofzak die hij zojuist nog had geleegd. Hij klikte het frontpaneel weer dicht. Het had slechts enkele seconden geduurd.

Nadat ze de cabine hadden opgeruimd en schoongemaakt, sjokten ze het vliegtuig uit, gooiden de lichtblauwe vuilniszakken achter in de Daihatsu en reden terug naar de kantine. Er

landden nog maar een handjevol vliegtuigen dat ze moesten schoonmaken voor het vliegveld dichtging. Ivanov keek mee over de schouder van Jenny, de teamleider. Hij liet zijn blik over het pc-scherm gaan dat de aankomst- en vertrektijden gaf. Geen vertragingen.

‘Ik neem Bergen op 28,’ zei Sergej met zijn harde, Russische accent. Maar hij sprak de taal tenminste, hij had landgenoten die al tien jaar in Noorwegen woonden maar nog steeds in het Engels duidelijk moesten maken wat ze wilden. Maar toen Sergej vorig jaar hierheen werd gehaald, had oom hem gezegd dat hij de taal moest leren en hij had hem getroost met de woorden dat hij misschien iets van zijn talent had om talen te leren.

‘Ik heb al mensen voor 28,’ zei Jenny. ‘Je kunt wachten op Trondheim op 22.’

‘Ik neem Bergen,’ zei Sergej. ‘Nick neemt Trondheim.’

Jenny keek hem aan. ‘Zoals je wilt. Werk niet te hard, Sergej.’

Sergej liep naar een van de stoelen die tegen de muur stonden en ging zitten. Voorzichtig leunde hij achterover tegen de stoel-leuning, zijn huid tussen de schouderbladen waar de Noorse tatoeëerder had gewerkt was nog steeds gevoelig. Hij tatoeëerde van tekeningen die Sergej opgestuurd had gekregen van Imre, de tatoeëerder in de gevangenis van Tagil. Er moest nog wel wat bij voor het geheel compleet was en het zou nog een hele tijd duren voor hij net zoveel tatoeages had als Andrej en Peter, de luitenanten van oom. De bleekblauwe tatoeages van de twee Kozakken uit Altaj, in het zuiden van Siberië, verhaalden van dramatische levens met grote prestaties. Maar Sergej was op weg. Hij had al een klus geklaard. Een moord. Het was een simpele moord, maar die stond al met naald en inkt op zijn huid getekend in de vorm van een engel. En misschien kwam er een nieuwe moord. Een grote moord. Als het noodzakelijke noodzakelijk werd, had oom gezegd, en hij had hem aangeraden klaar

te staan, zich mentaal voor te bereiden, te oefenen met het mes. Er zou een man komen, had hij gezegd. Het was nog niet zeker dat hij kwam, maar waarschijnlijk.

Waarschijnlijk.

Sergej Ivanov keek naar zijn handen. Hij had zijn latexhandschoenen aangehouden. Als het op een dag verkeerd zou gaan, was het uiteraard een enorme meevaller dat hun gebruikelijke werkkleding er ook voor zorgde dat hij geen vingerafdrukken achterliet op de pakketten dope. Zijn handen trilden absoluut niet. Ze hadden dit al zo lang gedaan dat hij af en toe na moest denken over de risico's om zichzelf scherp te houden. Hij hoopte dat ze net zo rustig zouden zijn als het noodzakelijke – *to sjto nuzhju* – moest worden uitgevoerd. Wanneer hij de tatoeage verdiende waarvan hij de tekeningen al had besteld. Hij stelde zich het beeld weer voor: hoe hij thuis in Tagil zijn overhemd zou openknopen, in aanwezigheid van alle Urkabroeders, en zijn nieuwe tatoeages zou laten zien. Die behoefden geen uitleg, geen woorden. Dus hij zou niets zeggen. Hij zou het alleen in hun ogen zien: dat hij niet langer Kleine Sergej was. Wekenlang had hij 's avonds gebeden dat de man snel zou komen. En dat het noodzakelijke noodzakelijk zou worden.

Het bericht van de schoonmaak van het vliegtuig naar Bergen kraakte over de walkietalkie.

Sergej stond op. Rustige pols.

De procedure in de cockpit was nog eenvoudiger.

De stofzuiger openen, de boarding bag in de kast van de copiloot leggen.

Op weg naar buiten kwamen ze de crew tegen die aan boord ging. Sergej Ivanov zorgde ervoor dat hij de copiloot niet aankeek, hij zag wel dat hij hetzelfde type koffer had als Schultz. Een Samsonite Aspire GRT. Zonder de kleine, rode boarding bag die bovenop vastgemaakt kon worden. Ze wisten niets van elkaar,

niets van de redenen die ze hadden om mee te doen, helemaal niets van elkaars achtergrond of gezinnen. Hooguit hun namen. Het enige wat Sergej, Schultz en de jonge copiloot met elkaar verbond waren de telefoonnummers in hun niet-geregistreerde mobiele telefoons die gekocht waren in Thailand en gebruikt konden worden om sms'jes te sturen voor het geval er veranderingen in het schema optraden. Sergej betwijfelde of Schultz en de copiloot het van elkaar wisten. Andrej zorgde er goed voor dat alle informatie beperkt bleef tot *need-to-know*. Daarom wist Sergej niet wat er verder met de pakketten gebeurde. Maar hij kon het wel raden. Want als de copiloot van een binnenlandse vlucht tussen Oslo en Bergen op zijn bestemming arriveerde dan was er geen douane, geen controle. De copiloot nam de boarding bag mee naar het hotel in Bergen waar de crew overnachtte. Midden in de nacht een discreet klopje op de hoteldeur en vier kilo heroïne wisselde van hand. Hoewel de nieuwe dope, violine, de prijs van heroïne een beetje had gedrukt, was de straatprijs voor een kwart gram tweehonderdvijftig kronen. Duizend per gram. Aangezien de stof – die al was versneden – nog een keer werd versneden, leverde dat in totaal acht miljoen op. Yep, hij kon rekenen. Goed genoeg rekenen om te weten dat hij werd onderbetaald. Maar hij wist ook dat hij meer zou gaan verdienen als hij het noodzakelijke had gedaan. En van dat geld kon hij over een paar jaar een huis kopen in Tagil, een mooi Siberisch meisje trouwen en vader en moeder misschien bij hen in huis nemen als ze oud werden.

Sergej Ivanov voelde de tatoeage tussen zijn schouderbladen jeuken.

Het leek of zelfs zijn huid zich verheugde op de voortzetting.

HOOFDSTUK 3

De man in het linnen kostuum stapte op het centraal station van Oslo uit de luchthaventrein. Hij stelde vast dat het een warme, zonnige dag moest zijn geweest in zijn oude woonplaats, de lucht was nog steeds zacht en zwoel. Hij droeg een klein, bijna komisch koffertje en liep snel en energiek het station aan de zuidzijde uit. Buiten sloeg het hart van Oslo – sommige mensen beweerden dat de stad dat niet had – in een rustig nachtelijk ritme. De enkele auto's die rondreden op de rotonden van het verkeersknooppunt werden een voor een een kant op geslingerd. In oostelijke richting naar Stockholm en Trondheim, naar het noorden naar andere stadsdelen en naar het westen naar Drammen en Kristiansand. Zowel in grootte als in vorm leek het verkeersknooppunt op een brontosaurus, een uitstervende gigant die snel zou verdwijnen ten gunste van woningen en kantoorgebouwen in die prachtige nieuwe wijk van Oslo met zijn prachtige, nieuwe gebouw, de Opera. De man bleef staan en keek naar de witte ijsberg die tussen het verkeersknooppunt en de fjord lag. Het gebouw had al over de hele wereld architectuurprijzen gewonnen, de mensen kwamen van ver om over het Italiaanse marmeren dak te kunnen lopen dat schuin afliep naar zee. Het licht in het gebouw was net zo sterk als het maanlicht dat erop viel.

Verdomd, het was echt mooi, dacht de man.

Hij zag niet de toekomstige beloften van een nieuwe wijk, hij zag het verleden. Want dit was ooit Oslo's *shooting gallery* ge-